

مجموعه ۱۲۰ جلدی
بزرگان روان‌شناسی و تعلیم و تربیت

(۲۴)

ملانی کلاین

نظریه پرداز روابط با ابژه

سرشناسه: مزینانی، ربابه، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور: ملانی کلاین: نظریه پرداز روابط با ابژه /
نویسنده ربابه مزینانی.
مشخصات نشر: تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.
فروست: مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روان‌شناسی و تعلیم و تربیت: [ج. ۲۴].
شابک (دوره): 978-964-7932-00-4
شابک (جلد ۲۴): 978-600-5510-54-6
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: واژه‌نامه.
یادداشت: نمایه.
موضوع: کلاین، ملانی، ۱۸۸۲ - ۱۹۶۰ م.
موضوع: Klein, Melanie
موضوع: روانکاوان
شابک افزوده: مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روان‌شناسی و تعلیم و تربیت:
[ج. ۲۴].

رده‌بندی کنگره: ۱۱ / ۱۰۹ BF / ج. ۲۴ م
رده‌بندی دیوئی: ۱۵۰/۹۵۰۹۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۶۱۳۰۲

عنوان: ملانی کلاین

نویسنده: دکتر ربابه مزینانی

صفحه آرا: گروه گرافیکی ارشیا

ناشر: نشر دانژه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه / قطع: بالهونی

قیمت: ۲۹۰۰ تومان

نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۰

شابک (دوره): ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۳۲-۰۰-۴

شابک (جلد ۲۴): ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۰-۵۴-۶

کتابخانه مرکزی برای انتشارات دانژه

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیراتابک)، کوچه اسلامی، شماره ۴/۲

کدپستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱ صندوق پستی: ۴۱۴۶-۱۴۱۵۵ تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۲۵۴۳ تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

فروش اینترنتی و آشنایی با نشر دانژه در: www.iketab.com

danjehpub@hotmail.com

www.danjehpub.com

سخن ناشر

جان نباشد جز خبر در آزمون هر که را افزون خبر جانش فزون
جان ما از جان حیوان بیشتر از چه؟ از آن کو فزون دارد خبر

مطالعه زندگی، تفکر و دیدگاه بزرگان علم، بویژه بزرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت که عمر خود را در توصیف و تبیین ذهن و دل آدمیان صرف کرده‌اند، هم دلپذیر است و هم چالش‌انگیز و تناقض‌آمیز. سفری است از «خویشتن» به ژرفای ناشناخته و همواره در جستجوی «خویشتن». توصیف نموده‌ها، تصویر هست‌ها و جلوه نیلوفرانه رفتار و تبیین و تفسیر، گمانه‌زنی در علل و اسباب و چگونگی برآمدن این زیبایی از لجن‌زار است.

پیروان همه ادیان این دیالکتیک جاری را آموخته‌اند که از بطن ظلمت، آب زندگانی می‌جوشد و به عقل و حیانی دریافته‌اند که خلیفه حق از گل گندیده و به نفخه او به رفتار شد و می‌بینند که چگونه آفریننده از آب لُج بویناک زیباترین آفریده را آفرین می‌گوید. با این حال این همه آموزه، همواره در یاد «خودآگاه» نمی‌پاید. از این رو همسفری دانشجویان با روان‌شناسان، عصب‌شناسان، روان‌پزشکان و مربیان بزرگ همچنان در عین جذابیت، همراه با قدری سردرگمی، دوگانگی و در پاره‌ای اوقات ورود به ژرفاها، نفس‌گیر و دشوار است. با این همه اگر این راه، روشمندان و با طرح و نقشه سنجیده‌ای پیموده شود، یکی از پرمعنی‌ترین جستجوهاست. زیرا معرفت به نفس، معرفتی ربانی است.

بدین خاطر، بخش پژوهشی «نشر دانه» پس از روزها گفتگو و رای‌زنی، بر آن شد تا از فرهیختگان و خبرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت کشور درخواست کند که مجموعه‌ای یکصد و بیست جلدی از

زندگینامه نظریه‌پردازان این حوزه معرفت را به رشته تحریر درآورند. از همه مؤلفان دانشور و بزرگوار این مجموعه سپاسگزاریم که با فروتنی و به انگیزه خدمت فرهنگی دشواری‌های این دعوت را پذیرا شدند.

تألیف را بر ترجمه ترجیح داده‌ایم بدین‌خاطر که نوشته‌های خارجی، با سرفصل‌ها، حجم و چارچوب تعیین شده هر کتاب سازگار نبود. به علاوه، بر این باوریم که هم‌اکنون استادان و متخصصان کشور، در زمینه‌های مورد نظر، به چنان بلوغ و پختگی علمی نایل شده‌اند که با آگاهی از پیشینه ژرف و گستره فلسفی - علمی، دقیق‌تر از ترجمه یک اثر از عهده شرح و نقد نظریه‌ها برآیند. در انتخاب این بزرگان، گستره نفوذ و تأثیر، نوآوری و خلاقیت در ارائه نظریه‌های روان‌شناختی، عصب‌شناختی و تربیتی، میزان و بسامد پژوهش‌هایی را که برانگیخته و بالاخره دامنه کاربرد آن، مد نظر قرار داده‌ایم.

چون دوره کودکی و نوجوانی دانشمندان نیز همچون کسان دیگر در شکل‌گیری شخصیت، انگیزش و نگرش و سوگیری او مؤثر بوده و هر نظریه‌ای هم زاده و هم پاسخگوی نیازهای زمان است، از این‌رو، دوران کودکی، شرایط خانوادگی، زمینه اجتماعی، تحصیل، مبانی فلسفی و چارچوبهای تئوریک، کاربردها و نقد نظریه از جمله فصول ثابت و همسانی است که در تدوین این مجموعه گنجانده شده است. کتاب حاضر، دفتری از این مجموعه ۱۲۰ جلدی است که به «ملانی کلاین» اختصاص یافته است.

از خداوند علیّ حکیم توفیق و از خوانندگان گرانقدر، استادان، دانشجویان و فرهنگ‌دوستان کشور راهنمایی مسئلت می‌کنیم.

فهرست

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۵	فصل ۱- سالهای اولیه زندگی
۳۱	فصل ۲- مفاهیم بنیادی در نظریه کلاین
۳۳	- مفهوم غریزه
۳۴	- مفهوم ایژه
۳۵	- مفهوم رابطه
۳۶	- خیالپردازی
۳۷	- ایژه درونی شده
۳۷	- من و سازکارهای دفاعی
۴۱	- دنیای درونی روابط با ایژه از دیدگاه کلاین
۴۳	- تأثیر رابطه با ایژه بر من و ایمن
۴۹	فصل ۳- طرح دو جایگاه تکاملی
۵۱	- موضع پارانوئید - اسکیزوئید
۵۸	- موضع افسردگی
۶۵	- دفاعهای مانیایی
۶۹	فصل ۴- مراحل تکوین نظریه کلاین
۷۱	- کلاین و فروید دوری و نزدیکی
۹۱	فصل ۵- آسیب‌شناسی و درمان
۹۳	- آسیب‌شناسی و درمان
۹۷	- مطالعه مورد
۱۰۰	- ملانی کلاین و چالش‌های پیش‌رو
۱۱۵	فصل ۶- موفقیت‌ها و محدودیت‌های نظریه کلاین
۱۲۹	- سخن آخر
۱۳۳	- پی‌نوشت‌ها
۱۳۷	- توضیحات بیشتر
۱۴۴	- فهرست منابع
۱۴۹	- واژه‌نما
۱۵۱	- موضوع‌نما
۱۵۳	- نام‌نما
۱۵۴	- جای‌نما

مقدمه

از پیشرفت‌های مهم در عرصه روانکاوی که به موازات انقلابی در روانکاوی، تحت عنوان «روانشناسی من»^۱ وارد عمل شد، نظریه روابط شیء^۲ است. در طی سالها و بتدریج این توازن به صورت دوره‌های مستقل توسعه نظری، بجای مقابله و تناقض، به هم نزدیک شده و مکمل یکدیگر گشتند.

بسط و گسترش نظریه روانکاوی کلاسیک، از طریق توسعه همه‌جانبه روانشناسی من به درک و فهم مناسب‌تر و کامل‌تر از اعمال «من» (ایگو) و ارتباط آن با «واقعیت» منجر شد. از ابعاد مهم در نظریه روانکاوی که بر مبنای نظریه فوق، استوار است پاسخ به سؤالی کلی درباره «روابط شیء» است. وجود یکپارچگی و انسجام در اجزاء این تئوری تحلیل‌گرایانه، پایه اصلی تفکر و تحقق درباره ذهن انسان است که عملکرد آن را نه تنها در بعد درون‌روانی^۳ می‌توان دنبال نمود، بلکه در روابط بین‌فردی و تعامل با دیگران به عنوان منابع مهم محیط اجتماعی، مشاهده کرد.

ملانی کلاین (۱۹۶۰-۱۸۸۲)، با ورود به این عرصه به بسط و گسترش مفاهیم «ابژه» و «روابط با ابژه» که فروید آغازگر آن بود پرداخت، او دیدگاه فروید را در حیطه‌های خاصی از جمله تأکید بر

«سائق‌های غریزی»^۴ دنبال نمود و در جستجو برای ترسیم قلمرو جدید، به بازسازی مجدد این مفاهیم در رابطه با دنیای خیالی کودکان پرداخت.

برخلاف فروید که اساساً شناخت خود را، از دنیای اولیه کودکی، بر گردآوری اطلاعات از بیماران بزرگسال خود که عمدتاً زنان مبتلا به اختلالات نوروتیک بودند مبتنی نمود، کلاین مستقیماً مرحله کاری خود را جسورانه با کودکان مشکل‌دار آغاز کرد، دنیایی که تا آن زمان، قلمروی دست نخورده و کشف نشده بود.

به عبارتی، ملانی کلاین را می‌توان، از پیشگامان روانکاوی کودکان به حساب آورد، هر چند قبل از او کارهایی در این زمینه انجام شده بود، از جمله تحلیل‌هایی که با «هانس کوچولو» توسط فروید آغاز شد و توسط متقدمینی دیگر همچون «هوگ هلموت»^۵ و «آنا فروید»^۶ ادامه یافت، اما این ملانی کلاین بود که برای اولین بار، ساز و کار و روش آنالیز کودکان را در سنین مختلف ابداع نمود، در آن روزها تحلیل‌گران، کودکان زیر ۷ سال را برای آنالیز کردن، مناسب نمی‌دانستند، آنها حتی برای کودکان بزرگتر، نیز بکارگیری روش‌ها و نگرش‌های تحلیل‌گرایانه را نامناسب دانسته و معمولاً آن را با رویکردهای آموزشی و رفتاری ادغام می‌کردند.

بیماران کم سن او، موجبات ابداع و کشف روش‌ها و تکنیک‌های جدید را دربارهٔ دنیای درونی کودک فراهم نمودند، مشاهدات مستقیم او و بکارگیری مبتکرانه، «تکنیک بازی»^۷، کلاین را با دنیای خیالی و درونی کودکان شیرخوار که مملو از تعارض‌های ابتدایی و بدوی بود، آشنا ساخت. وی با کار ابداع‌گرایانه خود، یک نقش انتقالی^۸ مهم را ایفا نمود و بین اندیشه‌ها و کارهای فروید و

سایر تحلیل‌گران و متفکران بعد از او، که رویکردهای مختلف را دنبال می‌کردند، پلی ارتباطی بنا نهاد که در قامت «روانشناسی من» ظاهر شد.

ملانی کلاین را نمی‌توان تنها یک پیشگام در عرصه روانکاوی کودک نامید، بلکه دستاوردهای او به رشد و گسترش چشمگیری در حیطه روانکاوی، هم در بُعد نظری و هم تکنیکی کمک کرد، گرچه مباحث مورد نظر وی، همواره مورد اختلاف و بحث برانگیز بود و از جانب متفکران و تحلیل‌گران به صورت تمام و کمال، مورد پذیرش قرار نگرفت، اما بدون شک، تأثیر شگرفی هم بر روان‌درمانی کودکان به طور خاص و هم روانکاوی بطور عام داشت و این نظریات توسط شاگردان او و شاگردان شاگردان او، توسعه یافت.

www.kerdp.ir